

Dagnija Blumberga: Vai klimata politikai ir melna krāsa Latvijā

Dagnija Blumberga, RTU profesore
18. oktobris 2014 00:04

Foto: LETA

Jau kopš 2010. gada tiek diskutēts par Eiropas Savienības dalībvalstu ieguldījumu siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumu (salīdzinājumā ar 2005. gadu) sektoros, kas nepiedalās emisiju tirdzniecībā (lauksaimniecība, transports, atkritumu saimniecība un mazās enerģētika un mazā rūpniecība). Profesionāli šo sektoru kopu ir nosaukuši par ne-ETS sektoru.

Pēdējā laikā daži politiķi mēģina skaidrot ietekmes uz klimata pārmaiņām samazināšanas pasākumus, informējot sabiedrību par to, ka valstij nav pa spēkam sasniegt jebkādu siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumu. Šis apgalvojums, galvenokārt, balstās uz to, ka tautsaimniecībā tiek aplūkota kāda viena, atsevišķa problēma, kas līdzdarbojas siltumnīcefekta gāzu emisiju veidošanā. Tiek izrauts no konteksta viens jautājums.

Tiek izcelts viens zobratņš, aizmirstot, ka mehānisms sastāv no atsevišķiem zobratņiem, kuru kopīga darbība nodrošina tā pilnvērtīgu darbību.

Rīgas Tehniskās universitātes Vides aizsardzības un siltuma sistēmu institūtā esam izveidojuši sistēmdinamikas modeli, ar kura palīdzību esam modelējuši Latvijas ne-ETS sektora siltumnīcefekta gāzu emisiju izmaiņas gadu gaitā. Katrs no pieciem, iepriekš minētajiem sektoriem dod savu ieguldījumu klimata pārmaiņu ietekmēšanā. Šoreiz apstāšos un nedaudz pastāstīšu par vienu no sektoriem - mazo enerģētiku, kas ir izsaukusi sabiedrībā vislielāko rezonansi.

Klimata politikas īstenošanai ir divējādi uzdevumi. No vienas puses jādomā par to, kā mazināt ietekmi uz klimata pārmaiņām, bet no otras - kā to izdarīt, lai šādi pasākumi būtu ekonomiski pamatoti.

Gan viens, gan otrs uzdevums Latvijai ir pa spēkam. Vēl vairāk, tas dos labumu valsts makroekonomikai, katram rūpniecības uzņēmumam, katrai pašvaldībai un mums katram iedzīvotājam atsevišķi.

Ko var darīt valsts. Sakārtot likumdošanu, lai palīdzētu mazajiem energoavotiem pārveidot fosilā kurināmā (galvenokārt, dabas gāzes) kurtuves koksnes šķeldas vai granulū izmantošanai. Tam būtu trīskāršs efekts. Pirmkārt, valstī vismaz 100 miljoni Euro katru gadu netiktu maksāti ārpus valsts. Tie paliktu valsts budžetā. Otrkārt, būtiski samazinātos siltumnīcefekta gāzu emisijas. Tās samazinātos vismaz par 10% salīdzinājumā ar 2014. gada emisijām ne-ETS sektorā. Treškārt koksnes piegādātāji maksātu nodokļus valsts kasē, nodarbinātu cilvēkus un mūsu dabas resursam mēs paši pievienotu vērtību mūsu valsts enerģētikas sektorā.

Ko var darīt uzņēmums vai pašvaldība. Aktīvi piedalīties fosilā kurināmā nomaiņas procesā. Tādējādi samazinātos kurināmā izmaksas no 50 eiro/MWh (dabas gāzes) uz 15 eiro/MWh (koksnes šķeldai). Lielā kurināmā izmaksu starpība ļauj ātri atgūt kapitālieguldījumus biomasas energoavotos. Modernās biomasas katlu mājās apkalpošanas un darbināšanas izdevumi ir salīdzinoši nelieli. Tāpēc Latvijā siltuma tarifi viszemākie ir tieši koksnes šķeldas katlu mājās,

Ko var darīt ikviens no mums. Rosināt pašvaldību samazināt siltuma tarifu centralizētajā siltumapgādē, atsakoties no fosilā kurināmā katlu mājā.

Un protams, nedrīkst aizmirst, ka energoresursu patēriņa samazināšana un energoefektivitātes paaugstināšana ir klimata politikas viena no galvenajām sastāvdaļām. Tā nes līdzi ne tikai siltumnīcefekta gāzu samazinājumu, bet arī ekonomisko izdevīgumu, sakārtotas mājas, paaugstinātas nekustamo īpašumu vērtības un citus labumus.

No augstāk minētā izriet, ka valsts vēlme īstenot klimata politiku ar orientāciju uz mazās enerģētikas CO₂ emisiju samazināšanu, nebremzē ekonomisko attīstību, bet taisni otrādi - veicina izaugsmi un sabiedrības labklājību. Vēl vairāk. Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājums vienā sektorā (piemēram, mazajā enerģētikā) dos iespēju kompensēt kāda cita ne-ETS sektora (piemēram, lauksaimniecībā) šo emisiju pieaugumu nākotnē.

Atliek tikai gaidīt, ka pavisam drīz politiku izpratne mainīsies, un tā ļaus klimata politikas melno krāsu nomainīt pret zaļu, videi un klimatam draudzīgu. Atliek tikai cerēt, politiķi saprot, ka katra diena nes zaudējumus valstij, sabiedrībai un mums katram atsevišķi.